

DE 3 A 5 ANYS

ASPECTES GENERALS A CONSIDERAR	POSSIBLES REACCIONS	ORIENTACIONS
<ul style="list-style-type: none"> - Són més vulnerables a la desorganització del seu món segur i estable. - Presenten immaduresa verbal. - Necessiten l'afecte, contacte i consol dels adults. - Aprenen per imitació i identificació, de manera que els afecta molt les reaccions dels seus pares, mares i altres membres de la seva família. - Estan en la fase del pensament màgic: "si es desitja alguna cosa, passa". - Posseeixen uns interessos concrets. El seu pensament és intuïtiu i egocèntric - La consciència del temps i l'espai és concreta. No comprenen el sentit de pèrdua permanent. 	<p>Comportament regressius</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tornen a ser queixosos, a xuclar-se el dit, a no controlar esfínters, a voler dormir amb els pares, a demanar que se'ls doni de menjar o se'ls vesteixi - Major dependència dels adults: no volen perdre de vista als pares, volen que se'ls agafi i se'ls porti en braços... <p>Reaccions emocionals i físiques:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Augmenten les por i les inseguretats (especialment por de trobar-se sols o ser de ser abandonats). Por a éssers o situacions reals (persones, animals o fosc), o fantàstiques (bruixes, diable, etc.). - Canvis en el comportament: passivitat, irritabilitat, inquietud. Mal de cap o altres somatitzacions. <p>Dificultats vinculades a les necessitats bàsiques:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dificultats amb tot el relacionat amb la son: problemes per anar-se'n al llit (poden no voler dormir a la seva habitació ni dormir sols). Despertars nocturns plorant, espantats, amb malsons o terrors nocturns - Problemes amb l'alimentació: es neguen a menjar, vòmits, rebuig, etc. - Juguen repetidament sobre el succés traumàtic 	<ul style="list-style-type: none"> - El retorn a les rutines diàries ajudarà a tornar als aprenentatges anteriorment adquirits i a la reorganització del seu món. Això el farà sentir-se de nou segur i confiat. - Els malsons són una vàlvula d'escapament de l'ansietat i dels conflictes. Però cal tenir en compte que en edats primerenques el nen o nena no distingeix entre realitat i fantasia, per això els pares han de mostrar-se més comprensius i flexibles, permetent una llum encesa a la nit, passant més temps amb ells a l'hora d'anar a dormir, etc. - Cal donar seguretat i afecte: donant més mostres d'afecte i consol. - Més presència dels pares: estar amb ells els fa sentir-se segurs i fora de perill. - És perjudicial l'exposició repetida al succés traumàtic per la qual cosa s'ha d'evitar que vegi i/o escolti continuament notícies sobre el fet. - Els pares i altres persones de referència (com els avis, mestres...) influeixen en la percepció de la crisi pels nens per la qual cosa han transmetre seguretat, tranquil·litat i confiança

DE 6 A 11 ANYS

ASPECTES GENERALS A CONSIDERAR	POSSIBLES REACCIONS	ORIENTACIONS
<ul style="list-style-type: none"> - Els nens entre els 6-8 anys encara es troben en una etapa difícil per assumir un incident crític. La majoria són conscients de les conseqüències, però no tenen estratègies d'afrontament adequades. - Les reaccions predominants són la por i l'ansietat. La seva intensitat augmentarà quan adverteixen perill per a ells, la seva família i els seus amics. 	<p>Reaccions emocionals</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ràbia, impotència, tristesa, inseguretat, ansietat, desprotecció, culpabilitat, etc. - Pèrdua temporal del món com una cosa segura i previsible: s'adonen que la seva vida pot canviar bruscament per un succés com el viscut. - Retraïment o timidesa. - Confusió (perplexitat) i desorientació. - La pèrdua de les rutines diàries augmenta la seva ansietat. - Aparició del tema de la situació de crisi en les seves converses, jocs, dibuixos ... - La por i l'ansietat s'associen a determinats llocs lligats amb el desastre, o a determinades hores del dia, a sons forts o vibracions, foscor, quedar-se sols, al fet que es torni a repetir el succés ... <p>Dificultats vinculades amb les necessitats bàsiques:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Son: no es poden adormir, tenen malsons, es desperten a la nit. - Alimentació: Falta de gana. <p>Síntomes físics:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Animar perquè parli i comparteixi els seus pensaments i sentiments. Que se senti comprès, respectant els seus sentiments i brindant-li suport emocional. - Reprendre la rutina diària el més aviat possible. Transmetre seguretat no perdent el control ni l'esperança. - Parlar amb naturalitat, utilitzant un to emocional adequat. - Respondre sincerament a totes les seves preguntes. - Ajudar-lo a separar la realitat del que no ho és. Informar-lo sobre el que ha passat però sense donar explicacions excessives. - Evitar que escolti contínuament notícies sobre la situació de crisi. - Informar-lo i fer-lo partícip dels projectes familiars i de la possibilitat de restaurar les pèrdues. - Recordar-li les normes de protecció a seguir. - Possibilitar que dibuixi i escrigui sobre el que ha passat. - Atendre les necessitats concretes i puntuals que

- mal de cap, nàusees, vòmits, granellades o erupcions .

Comportaments regressius

- afeció excessiva als pares, no voler dormir sol, enuresi, problemes de llenguatge ...

Altres

- Plor, crits, irritabilitat, agressivitat, sentiments de culpa o suposició que el desastre va succeir per un comportament o pensament previ
- Disminució del rendiment escolar . Fins i tot alguns no volen anar a l'escola.
- Problemes de concentració en les tasques escolars.
- Problemes de disciplina i inquietud, fins i tot hiperactivitat.

manifesti (llum a la nit ...).

- Donar-li més mostres d'afecte i atenció (abraçar-lo, dir-li que l'estimem ...). Dedicar temps extra, sobretot a l'hora d'anar a dormir.

DE 12 A 18 ANYS

ASPECTES GENERALS A CONSIDERAR	POSSIBLES REACCIONS	ORIENTACIONS
<ul style="list-style-type: none"> - Cal tenir present que aquesta etapa, de per si, està en una crisi evolutiva i essencial. Per aquest motiu és més vulnerable de patir dels impactes d'una realitat frustrant. 	<p>Reaccions emocionals</p> <ul style="list-style-type: none"> - Confusió i desorientació. - Pot semblar absent o distret. - Rebuig a parlar i aïllament. insensibilitat emocional, apatia - Pèrdua de gana. - Problemes de son (insomni, malsons, despertars nocturns, etc.). - Somatitzacions: mals de cap i/o d'altres parts del cos. - Pèrdua d'interès per les activitats que normalment feia. - Rebel·lió contra la família o l'autoritat en general. - Problemes de comportament. Rebuig a l'escola. - Fugida de casa 	<ul style="list-style-type: none"> - Són vàlides les orientacions establertes en l'etapa anterior adaptant-les a l'edat de l'adolescent. - Se'ls ha de donar més autonomia i protagonisme: comunicar-los i fer-los partícips de les decisions que es prenguin en la família i apel·lar al seu sentit de responsabilitat i col·laboració.